

نفت زیربنای روابط غرب با جمهوری آذربایجان

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان :
محمد رستگار

سطح مناسبات کشورهای غربی به خصوص آمریکا و جمهوری آذربایجان بیانگر این واقعیت است که نفت و گاز این کشور عامل مهم و زیربنای ایجاد روابط شده است. هر چند تسلط سیاسی و نظامی بر جمهوری های تحت نفوذ بلوک شرق و امپراتوری شوروی به عنوان يك آرزو و هدف مهم از سوی آمریکا دنبال می شد، ولی وجود ذخایر نفت و گاز مهمترین عامل نزدیکی غرب به جمهوری آذربایجان پس از فروپاشی شوروی محسوب می شود.

این در حالی است که برخی مقامات جمهوری آذربایجان از جمله وفا قلی زاده مشاور وقت امور بین الملل حیدر علی اف رییس جمهور فقید این کشور، پس از امضای چند قرارداد نفتی و ایجاد رابطه نزدیک با آمریکا آشکارا اعلام کرد که اکنون قیله سیاسی باکو از کرملین به کاخ سفید تغییر یافته و مطبوعات مختلف از جمله رسانه های غربی و ترکیه بارها این موضوع را منعکس کردند.

بررسی اجمالی روابط آمریکا و جمهوری آذربایجان نشان می دهد که آمریکا با اهداف چند وجهی تسلط بر منابع نفت و گاز حوزه دریای خزر ، حضور نظامی در بلوک شرق و نزدیک شدن به روسیه و ایران به منظور کنترل آنها، در این کشور مسلمان حضور یافته و برای رسیدن به اهداف خود کشورهای غربی را نیز با خود همراه کرده است. به این ترتیب آمریکا به کمک غرب همواره سعی دارد تا با برقراری روابط دیپلماتیک بر فضای سیاسی جمهوری آذربایجان مسلط شود و تحولات اجتماعی و ایدئولوژیکی آن را کنترل تا به تدریج باکو را به سمت غرب سوق دهد.

پذیرش جمهوری آذربایجان در شورای اروپا و گسترش ناتو به این کشور و همکاریهای مختلف آموزشی و نظامی سازمان آتلانتیک شمالی (ناتو) با باکو را می توان در این جهت ارزیابی کرد در حالی که ترکیه فاقد نفت به عنوان همسایه اروپا سالهاست پشت دروازه ورود به اروپا در انتظار ایستاده است.

واشنگتن با این اقدام ضمن برجیدن آثار .ساله کمونیسم در جمهوری آذربایجان تمایل و وابستگی این کشور به غرب به ویژه آمریکا را نیز فراهم می کند۷۰ برای تحقق این اهداف ، اولین طرح ورود شرکت های بزرگ نفتی غرب بود که شرکت های آموکو آمریکا و بریتیش پترولیوم انگلیس در زمان ایاز مطلب اف نخستین رییس جمهوری آذربایجان پس از فروپاشی شوروی در سال .میلادی وارد باکو شده و با مقامات این کشور در زمینه بهره برداری و انتقال نفت حوزه خزر مذاکره کردند۱۹۹۱ تشکیل کنسرسیوم نفت در جمهوری آذربایجان نیز در آن زمان مطرح شد ولی شرکت های غربی درمورد میزان سهم جمهوری آذربایجان با دولت باکو که در طرح اولیه درصد بوده۶۰ به توافق نرسیدند

بعد از آن شرکت های غربی برای رسیدن به هدف خود وارد فضای سیاسی این کشور شدند که بر اثر جنگ قره باغ و اوضاع نابسامان اجتماعی و سیاسی، ثبات و امنیت لازم را نداشت. نفوذ این شرکت ها که پس از امضای قراردادهای نفتی به صورت یک کمپانی به هم پیوسته بنام بی.پی درآمد در تحولات اجتماعی و سیاسی جمهوری آذربایجان و صف آرای نیروهای سیاسی این کشور تا امروز ادامه دارد.

آمریکا به کمک کشورهای غربی در اوایل استقلال جمهوری آذربایجان با برقراری روابط نزدیک با دو جناح فعال درصحنه سیاسی یعنی جبهه خلق و نیروهای ملی گرا و تحت حمایت ترکیه، با شعار جلوگیری از تجاوز ارمنستان به قره باغ مردم را به خیابان ها کشاند. این سناریوها مشابه همان سناریوهایی است که بارها و به بهانه های مختلف از سوی آمریکا و انگلیس با هدف چپاول ثروت های نفتی در ایران صورت گرفت و این بار در قالبی متفاوت در کشور اسلامی و نفت خیز جمهوری آذربایجان انجام می شود.

در آن زمان نیروهای ملی گرا به رهبری جبهه خلق با بهره گیری از دو عامل مقابله با اشغالگری ارمنی ها و انتقاد از سلطه ساله کمونیسم به موفقیت هایی دست یافته و اعلام۷۰ کردند اجازه نخواهند داد ثروت های ملی و منابع انرژی این کشور توسط بیگانگان به یغما برود دولت جبهه خلق با همین شعارها و حمایت پشت پرده حیدر علی اف به قدرت رسید ولی بلافاصله وارد مذاکره با شرکت های غربی در مورد بستن قراردادهای نفتی شد. نیروهای ملی گرا پیش بینی می کردند که پس از ورود کمپانی های نفتی غربی به جمهوری آذربایجان، ارمنستان جرات اشغال مناطقی از این کشور را نخواهد داشت ولی مذاکرات شرکت های غربی با دولت جبهه خلق در مورد قراردادهای نفتی بدون نتیجه ماند.

در این هنگام دولت باکو با این که سهام خود را از درصد تاکید داشتند که برخی اعضای دولت ابوالفضل ایلچی۲۰ و۱۰ درصد کاهش داد ولی غربی ها با کاهش آن تا۴۰ درصد به۶۰ بیک از جمله وزیران کشور ، دفاع و امور خارجه با آن مخالفت کردند

در سال میلادی با سناریوی دولت ترکیه و شرکت های نفتی غربی، ایلچی بیگ قدرت را به حیدر علی اف واگذار کرد که آن موقع برخی مطبوعات ترکیه و غرب هزینه شرکت۱۹۹۳ .میلیون دلار ذکر کردند ۱۲۰ بی.پی برای معامله سیاسی و جابجایی قدرت در باکو را در اوایل سال میلادی سلیمان دمیرل رییس جمهور وقت ترکیه با دعوت از حیدر علی اف برای سفر به آنکارا با کریستوفر وزیر امور خارجه وقت آمریکا مساله امضای۱۹۹۴ قراردادهای نفتی را بررسی کردند

در سپتامبر همان سال معامله نفتی بین باکو و کنسرسیوم شرکتهای غربی موسوم به قرارداد قرن به امضا رسید ولی در ابتدا مفاد این قرارداد فاش نشد و مجلس ملی جمهوری آذربایجان نیز در سال درصد۱۰ ساله تنها۳۰ میلادی آن را تصویب و در سال های بعد معلوم شد که سهم جمهوری آذربایجان از کل تولیدات نفت خام خود در این قرارداد۱۹۹۵ است.

این قرارداد نفتی در واقع زیربنای وابستگی جمهوری آذربایجان به غرب به ویژه آمریکا بود و حیدرعلی اف که پیشتر به خاطر برخورداری از سابقه خدمت ساله در کرملین مورد۴۰ اعتماد غربی ها نبود با امضای این قرارداد و گذشت از منافع کشور به نفع شرکتهای غربی توانست توجه کاخ سفید را به خود جلب کند آمریکا پس از امضای این قراردادهای نفتی که مطبوعات مستقل باکو آن را چپاولگری قرن خواندند، طرح انتقال نفت باکو-تفلیس-جبهان را به جمهوری آذربایجان تحمیل کرد. هزینه این طرح که دو میلیارد و درصد حق۵۰ میلیون دلار رسید و حیدرعلی اف علاوه بر تحمل هزینه های اضافی از۵۰۰ میلیون دلار برآورد می شد به حدود چهار میلیارد و۴۰۰ ترانزیت خود نیز به نفع گرجستان صرف نظر کرد

به دنبال این قضایا ، در نخستین دوره حکومت حیدر علی اف بین سالهای میلادی وابستگی جمهوری آذربایجان به آمریکا مشروعیت یافت و در دوره بعدی ریاست۱۹۹۸ تا۱۹۹۳ این وابستگی نهادینه شد و اکنون نیز فرزندش الهام علی اف رییس جمهوری فعلی آذربایجان همین سیاست را ادامه می دهد۲۰۰۳ تا۱۹۹۹) جمهوری وی اکنون نقش شرکت های نفتی غربی در کنترل اوضاع سیاسی جمهوری آذربایجان آن قدر زیاد است که جای کتمان ندارد به طوری که گزارشگران شورای اروپا در زمان انتخابات پارلمانی سال .میلادی جمهوری آذربایجان به صراحت اعلام کردند که آمریکا به خاطر منافع نفتی و سایر اهداف ژئوپلیتیکی از حکومت فعلی باکو حمایت می کند۲۰۰۵ به هر حال آمریکا ضمن تسلط بر منابع انرژی جمهوری آذربایجان و نفوذ در فضای سیاسی و اجتماعی این کشور ، احزاب سیاسی مخالف و برخی نهادهای غیر دولتی و مطبوعات جمهوری آذربایجان را کنترل می کند.

اکنون پنج حزب مخالف جبهه خلق همراه با انشعابات خود، حزب مساوات، حزب استقلال ملی، حزب دمکرات و حزب لیبرال به عنوان احزاب عمده غربگرا در صحنه سیاسی جمهوری آذربایجان طبق سناریوی غرب فعالیت می کنند.

گرچه برخی از این احزاب خود را مخالف دولت باکو قلمداد می کنند، ولی در ارتباط با غرب به ویژه آمریکا با حکومت فعلی اتفاق نظر دارند و از حضور نیروهای دیگر در صحنه سیاسی کشور جلوگیری می کنند.

اکنون منافع آمریکا در وجود این احزاب وابسته و متمایل به غرب در جمهوری آذربایجان نهفته است زیرا واشنگتن با استفاده از اختلاف بین حکومت و احزاب فوق، شرایط خود را به راحتی به حکومت تحمیل می کند.

در زمان حاضر حزب مساوات به عامل اصلی آمریکا بین احزاب مخالف دولت باکو تبدیل شده و نقش مهمی در وابستگی بیشتر جمهوری آذربایجان به غرب ایفا می کند.

در جمهوری آذربایجان کلیه منابع اقتصادی و مالی در دایره ای متمرکز شده و رییس جمهوری بر تمامی ثروتهای ملی تسلط دارد و احزاب سیاسی و مطبوعات وابسته به این احزاب مجبور به تغذیه از صندوق های غربی هستند.

احزاب مخالف دولت باکو هر چند در برخی موارد از سیاست های دوگانه غرب در قبال جمهوری آذربایجان انتقاد می کنند ولی آنها همواره از حضور آمریکا در فضای سیاسی کشورشان استقبال می کنند به طوری که مطبوعات وابسته به این احزاب، دولت جمهوری آذربایجان را در گسترش همکاری با ایران و روسیه تقبیح می کنند و به نوعی سعی دارند وفاداری خود را به آمریکا و غرب به نمایش بگذارند.

پایان پیام.